

Natur og Skovdrift i Dueoddeskovene

Naturhistorisk Forening for Bornholm og DN Bornholm inviterede lørdag formiddag den 26. maj til en ekskursion med temaet Natur og Skovdrift i Dueoddeskovene.

Emnet har i længere tid været særdeles aktuelt, idet adskillige sommerhusejere siden vinteren 2015 har henvendt sig til netop DNBornholm med spørgsmålet om det rimelige i den fremgangsmåde flere grund- og skovejere har fulgt ved "voldsomme udtyndinger" i flere af områdets skove.

Nogle af disse sommerhusejere har også henvendt sig til de lokale medier, og i februar 2015 var der i flere stort opsatte artikler i Bornholms Tidende fokuseret på emnet.

Til højre: Det ser voldsomt ud, men her er alene tale om udtynding i skoven. Men sommerhusejere får frit indsyn til huse, som før var gemt bag de træer, som nu er fældet.

De store stabler tømmer på begge sider af vejen Sommerodde virker voldsomme. En del af træet skal til Holland. Og der fældes en del nu, for der er gode priser på træ for tiden.
Fotos: Bjarne H. Kirkegaard.

Voldsom udtynding

Af Bjarne H. Kirkegaard

SOMMERODDE

– Jeg var lige forbi familiesommerhuset i Strandmølleskoven ved Kjødtonnan og fik et chok over den voldsomme træfældning, der er i gang, fortæller Vibeke Rask Grøn.

– Meget muligt, at der skal tyndes ud, men ærgerligt for turister og bornholmere, at der nu er så åbent, at alle kan se husene fra vejene og ingen ligger indelukket privat mere. Men endnu mere problematisk er det, hvis man bare har tænkt sig at lade trætoppe, grene og andet afpuds ligge og flyde, så det selv kan rådne og forgå.

– Det ser helt forfærdeligt ud. Det kan vi simpelthen ikke byde turister, der har betalt mange penge for en uge i sommerhus, synes Vibeke Rask Grøn.

– Jeg har ingen steder læst om, hvad der foregår. Hvor træet bliver solgt hen til. Hvad man har tænkt at rydde op eller lade være. Lodsejerne har heller ikke fået noget at vide af Naturstyrelsen, som ejer det offentlige areal – eller af den der fælder, konstaterer hun undrende.

Grenene bliver fjernet

Hos Naturstyrelsen Bornholm kan man blot konstatere, at styrelsen ikke har noget med de pågældende arealer at gøre. Men hos Bornholms Regionskommune kan skovfoged Ole Holm Petersen berette, at der er tale om privat skovning, og at regionskommunen heller ikke har noget med arealerne at gøre som sådan.

– Men jeg blev kontraktet, fordi der skulle fældes på området, og priserne på træ er jo gode for tiden. Jeg kunne blot oplyse, at man jo gerne i almindelig skovdrift må udtynde i skoven. Så jeg har forleden været på besøg for at se området.

– Og det har egentlig undret mig, at ingen har klaget for det ser voldsomt ud, synes skovfogeden.

Han er også lidt ked af de store hjulspor fra den tunge maskine, selv om det ikke er regionskommunens område.

– Området skal nok blive flot igen, for jeg ved, at grenene bliver fjernet. Toppene bliver også udnyttet, oplyser Ole Holm Petersen.

Springer i skov igen

– Vi har fra kommunens side spurgt Fredningsnævnet, om der må fældes hele områder, eller om der kun må udtyndes. Det har vi endnu ikke fået svar på.

– Men rent faktisk er der kun tale om kraftig udtynding, og jeg må sige, at jeg ser det som en forbedring, for her var en masse høje, tynde træer. Hele området skal nok springe i skov igen, når der kommer lys ned til skovbunden. Men der går fra to til fire år, før det er rigtig pænt igen, konstaterer skovfogeden.

Området er omfattet af Dueoddefredningen, så her skal være skov, men det er der også fortsat.

– Almindelig vedligeholdelse og skovdrift er tilladt og området er som nævnt privat ejet. Det er skovdyrkerforeningen, som står for fældningen – og jeg ved, at i hvert fald noget af træet skal til Holland, oplyser Ole Holm Petersen.

Hele området skal nok springe i skov igen. Men der går fra to til fire år, før det er rigtig pænt igen

Ole Holm Petersen, skovfoged

Artikel i Bornholms Tidende den 16. februar 2015

Jens Christensen, DNBornholms næstformand, var blevet inviteret til at udrede problematikken omkring disse i offentligheden så voldsomme indgreb, og med ved sin side var også Bornholms Regionskommunes Skovfoged Ole Holm Pedersen blev inviteret.

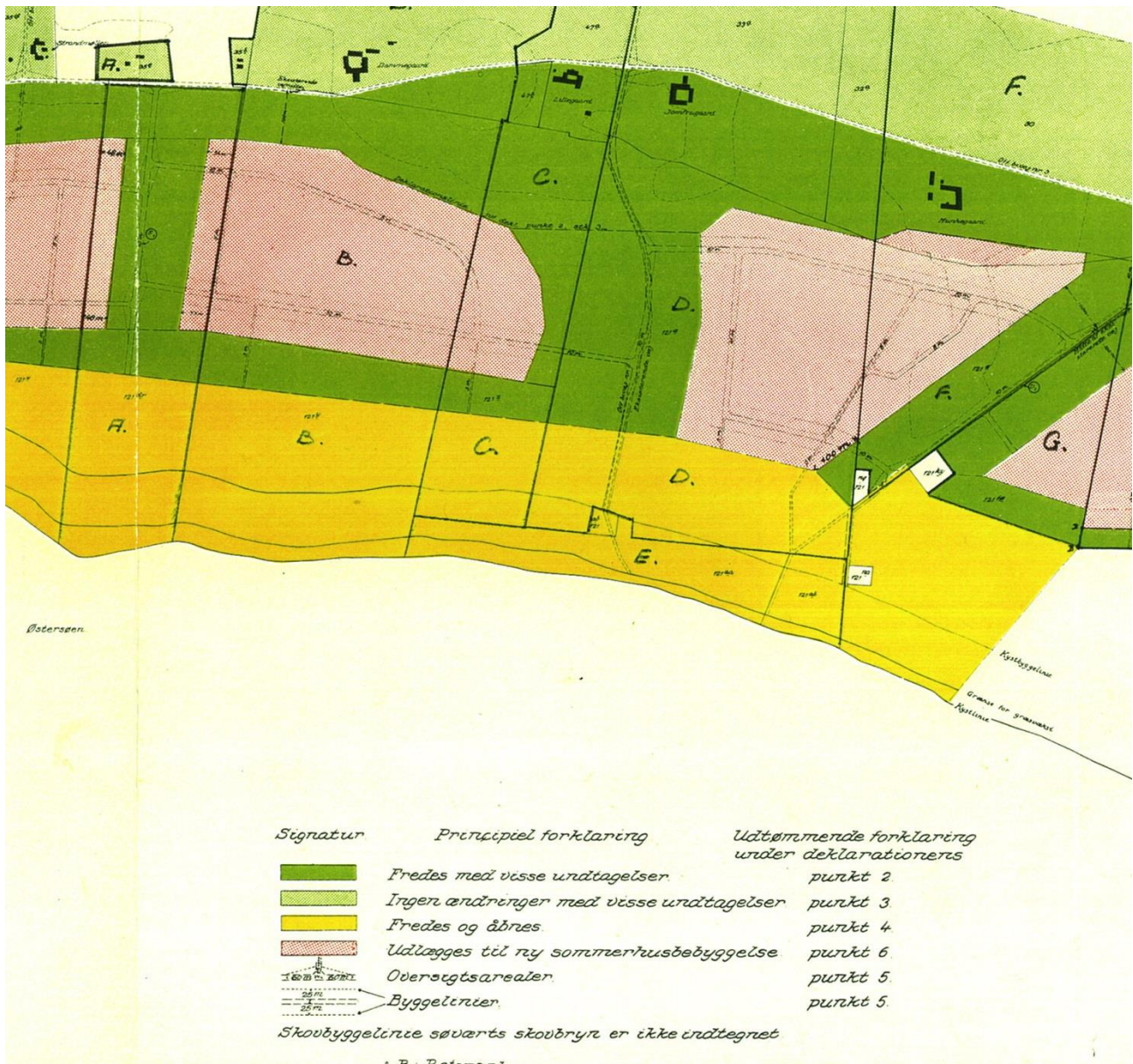
Ekskursionen startede på den gamle tangplads "I Bækjana", se historien om dette sted ved at linke til:

<http://www.367ture.dk/artikler/poulsker-strandmarks-tangpladser/>

Her ridsede ekskursionslederen historien om Strandmarksfredningen fra 1967 op og konstaterede, at den senere tids ekstra behov for flis som fyrimiddel i stedet for kul og olie har accentueret fokus på de værdier, der har været opsamlet i dele af Strandmarksskoven, som nærmest har "ligget urørte hen" siden fredningen.

Del af Strandmarksfredningen med signaturer for forskellige vilkår i Strandmarksskoven.

I et brev som svar på en forespørgsel fra en af skovejeren til Fredningsnævnet, meddelte nævnet i marts 2015: (Brevets opsætning er redigeret til brug for dette referat, men ordlyden er intakt):

Overfor fredningsnævnet er der ansøgt om tilladelse til at foretage skovning i form af tynding på ejendommen matr. nr. 121-dr, Poulsker, beliggende Sommerodden, 3730 Nexø. Ansøgeren har anført, at tyndingen på længere sigt vil medføre et tættere plantebælte mellem sommerhusene.

Sagens oplysninger

Det fremgår af sagen, at ejendommen er omfattet af **Overfredningsnævnets kendelse af 9. februar 1967 om fredning af arealer ved Dueodde (Strandmarksfredningen)**. Formålet med fredningen har været at værne om det allerede i 1936 fredede Dueodde-område ved at lave en ordning for de tilstødende arealer (Strandmarken) samtidig med, at der skabtes mulighed for sommerhusbebyggelse og etableredes offentlig adgang til badestrandene. Fredningsbestemmelserne indeholder en plan for

den rekreative udnyttelse af området med det formål at sikre friarealer og at regulere bebyggelsen i området. Der gælder derfor forskellige bestemmelser for forskellige dele af det fredede område.

For et delområde, der på kortet over fredningen er indtegnet som mørkegrønne arealer, fastsætter fredningen, at der ikke må ske ændringer i den bestående tilstand. Arealerne danner en skovagtig bevoksning i bæltet mellem sommerhusbebyggelserne, så indsigten til bebyggelserne skærmes. Imidlertid har skoven siden fredningstidspunktet udviklet sig, idet skoven generelt er blevet tættere og træerne større. En sammenligning af luftfotos fra 1971 og 2014 bekræfter dette.

For et delområde, der på kortet over fredningen er indtegnet som gule arealer, fastsætter fredningen, at der ikke må ske ændringer i den bestående tilstand, men med den tilføjelse, at offentligheden har adgang til området. Arealerne ligger nærmest kysten og danner med et præg af klithede overgang fra strand til skovklit og det egentlige skovområde. Imidlertid er de lysåbne klitnaturtyper siden fredningen trængt tilbage af selvsået skovfyr. En sammenligning af luftfotos fra 1971 og 2014 bekræfter denne udvikling.

Det gule delområde af fredningen er i det væsentlige sammenfaldende med et Natura 2000 område, hvor især klitheden og den grå klit skal beskyttes eller gerne udvides, mens skovfyr på klitter (skovklit) også skal sikres som naturtype i området.

Fælles for både de mørkegrønne og de gule delområder af fredningen, som den foreliggende ejendom er en del af, er bestemmelser om, at erhvervsmæssig udnyttelse bortset fra vedligeholdelse af skovdrift ikke må finde sted.

Fredningsnævnet har den 19. marts 2015 foretaget besigtigelse, hvor det kunne konstateres, at den ansøgte skovning ved tynding er iværksat og til dels afsluttet.

Bornholms Regionskommune har anført, at en vis udtynding af trævegetationen må betragtes som vedligeholdelse af skoven således, at områdets naturkvaliteter, som fredningen skal sikre, fastholdes i form af en skovagtig bevoksning i bæltet mellem sommerhusbebyggelserne, så indsigten til bebyggelserne skærmes. For så vidt angår den sydligste del af ejendommen, anbefaler kommunen at der foretages større rydninger, navnlig af hensyn til beskyttelsen af Natura 2000 værdierne i området.

Danmarks Naturfredningsforening og Dansk Ornitologisk forening har tilsluttet sig kommunens anbefalinger og yderligere anført, at ved udtynding bør dødt ved, spættet træer med videre bevares, da det vil bidrage til at sikre områdets naturværdi.

Fredningsnævnets afgørelse. Ansøgningen angår skovning ved tynding.

Da en skovning ved tynding må anses for vedligeholdelse af skovdrift, og da denne form for skovning samtidig fastholder den i det mørkegrønne delområde fredede skovagtige bevoksning og understøtter, at indsigten til sommerhusbebyggelserne skærmes samt understøtter områdets diversitet i relation til både plante og dyreliv, forudsætter skovning ved tynding ikke dispensation fra fredningskendelsen, men kan af lodsejeren umiddelbart foretages efter nærmere samråd med Bornholms Regionskommune som tilsynsmyndighed.

Fredningsnævnet har ingen bemærkninger imod, at lodsejeren i de områder, der på kortet over fredningen er indtegnet som mørkegrønne arealer, i forbindelse med tyndingen og efter samråd med tilsynsmyndigheden etablerer små lysninger med henblik på at understøtte biodiversiteten i området.

Med henblik på så vidt muligt at genskabe og beskytte det fredede klitlandskab samt naturtyper og levesteder i øvrigt, der er beskyttet som følge af Natura 2000 udpegningen i en del af det fredede område, meddeler fredningsnævnet dispensation til at foretage større og egentlige rydninger i de områder, der på kortet over fredningen er indtegnet som gule arealer.

Rydningerne skal foretages i samråd med Bornholms Regionskommune som tilsynsmyndighed.

I forlængelse af dette svar fra Fredningsnævnet har DNBornholm i februar 2018 forfattet sit eget responsum på de mange henvendelser fra bekymrede borgere, og det bringes ligeledes i sin fulde ordlyd her:

Ang. Skovdrift inden for Dueoddefredningen

Der bliver i disse år fældet en del skov i det fredede område fra Dueodde til Østre Sømark. Området er også sommerhusområde, og derfor får vi i Danmarks Naturfredningsforening en del henvendelser fra bekymrede sommerhusejere, der er dybt forundrede over, at man kan fælde så meget i en skov, der både er fredet område og sommerhusområde. En mindre del er også fredsskov.

At området er fredsskov betyder, at det vedvarende skal være bevokset med træer, der i det mindste inden for et rimeligt tidsrum vil danne sluttet, højstammet skov. Fredsskovspligten er altså ikke til hindring for skovdrift.

I fredningsdeklarationen for Dueoddefredningen står der, at der i skoven uden om sommerhusudstykningsne kan drives vedligeholdende skovdrift, dvs. der kan fældes hugstmoden skov, men der skal til stadighed være højstammet skov tilbage. Det betyder bl.a. at skoven kan udtyndes. Her er det så op til en vurdering, hvor meget der kan fældes, så der stadig er tale om en udtynding. Det er Bornholms Regionskommune, der har tilsynet med den fredede skov, og det er derfor dem, der foretager vurderingen i samråd med Fredningsnævnet.

De udtyndinger, der er foretaget ved bl.a. Bassebovej, Udegårdsvej og Munkegårdsskoven, er vurderet til at være udtynding, og det er vi i Naturfredningsforeningen enige i. Det ser voldsomt ud lige efter fældningerne, men bare 1-2 år senere vil skovbunden være reetableret, og nye træer vil spire frem. Tyndingerne giver mere lys og varme i skovbunden, hvilket fremmer et rigere insektliv og i anden række et rigere fugleliv. Med tiden kan skoven udvikle sig til at bestå af adskillige aldersklasser af træer og dermed udgøre mere varieret udbud af levevilkår for planter og dyr. Her er det også vigtigt at notere sig, at fredningsdeklarationen nævner, at "Karakteren af den eksisterende bevoksning i området (gran, fyr og lyng) skal stedse bevares". Skoven fungerer også som rekreativ skov for beboerne i området. Derfor er det ønskeligt, at der ved skovdriften også tænkes på at sikre naturen og naturoplevelser. Det kan gøres ved at sørge for, at de træer, der bliver tilbage, især er de ældste/største træer med mange levesteder i form af huller, krogede kroner osv., hvis sådanne findes. De bør blive stående til naturlig alderdom og henfald. På den måde bidrager man til at skabe gode levevilkår for insekter, svampe og fugle.

Vi håber i Danmarks Naturfredningsforening at vi med denne skrivelse har formået at redegøre for vores syn på skovdriften i området, og at det kan bidrage til større forståelse blandt beboerne i området.

Således udstyret med formalia ledte Jens os på vej gennem Jomfrugårdsskoven – på skovveje vel at mærke, da Naturbeskyttelsesloven netop tilskriver besøgende IKKE at bevæge sig ind på private arealer uden ejerens samtykke!

Første stop var ved en større udtynding langs Dammebæk tæt på Udegårdsvej. Ole Holm Pedersen medgav de kritiske sommerhusejere, at resultatet ikke var helt efter de anbefalinger, han havde givet skoventreprenøren. I fortsættelse af dette, mente de, at der burde sanktioneres overfor de implicerede parter i sagen, kommunen og entreprenøren.

Holm Pedersen havde da fældningen foregik afventet ovennævnte svar fra Fredningsnævnet, men da der netop i deklarationen for dette areal var indskrevet at "al skov kunne fældes", måtte man blot konstatere, at "resultatet af fældningen ikke så så godt ud"!

Og der var ikke på nogen måde grund til sanktioner! Slet ikke efter Fredningsnævnets svar, der netop lagde op til mulighederne for en kraftig udtynding i de på fredningskortet med gult markerede områder, som stedet var en del af.

Ekskursionen gjorde et stop ved Munkebækkens løb, hvor der kunne konstateres en helt anden florasammensætning end i den for tiden særdeles tørre fyrreskov. Således blev man præsenteret for tre arter orkideer: **Ægbladet Fliglæbe**, **Skov Gøgelilje** og **Tyndakset Gøgeurt**. Ligeledes voksede Firblad og Akkeleje frodigt i dette "rigkær", hvis fortid blev diskuteret.

Ved Bassebovej besøgte man endnu en af de i 2015 udførte tyndinger, og man kunne konstatere, at det ikke så helt så galt ud, som det gjorde dengang, fældningen blev udført.

Strandmarksfredningen lagde op til, at skoven skulle indeholde Skovfyr, Gran og Hedelyng. Gran er nærmest ikke forekommende i denne del af skoven og Hedelyng synes skygget bort til fordel for Revling og Bølget Bunke.

Der kunne noteres en større opvækst af Røn og især Birk, noget sommerhusejerne i den grad beklagede, idet den var medvirkende til en opblomstring af pollenallergi. Men, Ole Holm Pedersen måtte som Regionskommunens repræsentant melde "hus forbi", idet skoven var privatejet, og det var skovejeren, der skulle tilse, at opvæksten blev fældet, hvis nogen ønskede det.

Også opvækst af Brombær, mente man, var et problem.

Munkebækken fulgtes et stykke vej, og det kunne konstateres, at der i dette nærmest deltaformede åløb blev ført en del næringsrigt vand, der ved større afstrømninger gødgede arealet med bl.a. en større bevoksning af Stor Nælde som resultat.

Også fuglenes stemmer blev præsenteret af Jens: Munk, Havesanger, Løvsanger, Skovsanger Solsort, Sortmejse, Gærdesmutte og Bogfinke for at nævne nogle af de almindeligste. Dog, mod afslutningen af turen blev man præsenteret for en fuglekongestemme, ikke en Almindelig Fuglekonge, men **Rødtoppet Fuglekonge**. En ellers sjælden fugl, der i disse år er ved at blive mere almindelig i øens nåleskove.

Jens kunne afspille fuglens sang på sin telefon, og man var herefter overbeviste om, at det var denne sjældenhed, man hørte over sig i kronetaget. På et sted, hvor turens fjerde orkidé, **Knærod**, kunne noteres i store bevoksninger, også underarten "ophioides", som kendetegnes ved et netformet mønster på bladens overside.

Ekskursionen sluttede efter 2½ times vandring i denne særdeles afvekslende del af Strandmarken, men diskussionen fortsatte om det rimelige i at fare så hårdt frem ved skovningen i sommerhusområderne, hvor mange sommerhusejere føler, at de er magtesløse, at indgrebene er for voldsomme og at resultatet "ikke er pænt".

Konklusionen må dog være, at de udtyndinger, der er foretaget i området, er sket i henhold til bestemmelserne i Strandmarksfredningen, blot med den konstatering, at det ikke er gran og lyng, som vandrer ind efter en "tynding" af skoven!

I 1967, da fredningen blev foretaget, skovede man med motorsav og traktorspil, som en af sommerhusejerne udtrykte det afslutningsvis.

Denne skovningsform er man for længst gået bort fra, når det gælder større skovarealer, og da Fredningsnævnet i sit svar fra marts 2015 netop bifalder nutidens metoder for tynding og DNBornholm ligeledes går ind for denne skovningsform, dog med stor hensyntagen til ældre træruiner og redepladser for hulerugere, reterer blot det visuelle under og nogle år efter en skovning: **Det ser ikke pænt ud!**

Fældningen af Skovfyr og Rødel langs Udegårdsvej – det ser ikke pænt ud.